

УДК: 349.6:061.1EU

Biblid 1451-3188, 25 (2026)

Год XXV, бр. 94-95, стр. 71-93

Изворни научни рад

Рад примљен 04. 05. 2026. године

Рад одобрен 10. 06. 2026. године

DOI: https://doi.org/10.18485/iire_ez.2026.25.94_95.4

CC BY-SA 4.0

ИЗАЗОВИ ХАРМОНИЗАЦИЈЕ ДОМАЋЕ ЛЕГИСЛАТИВЕ СА ПРАВОМ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ У ОБЛАСТИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ЕСГ КРИТЕРИЈУМА

Маријана ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ, Андреа ИВАНИШЕВИЋ*

Апстракт: Критеријуми заштите животне средине, друштвених питања и управљања (ЕСГ критеријуми) представљају значајан инструмент одрживог, транспарентног и одговорног пословања у савременим правним и економским системима. У праву Европске уније (ЕУ), ЕСГ стандарди су развијени кроз свеобухватан нормативни оквир који обухвата нефинансијско извештавање, климатску политику и одрживо финансирање. Посебан значај имају прописи који уређују обавезе обелодањивања информација о утицају на животну средину, друштво и корпоративно управљање, као и механизми за подстицање зелених инвестиција. Предмет рада обухвата анализу ЕСГ критеријума у праву ЕУ и изазова хармонизације законодавства Републике Србије са правним

* Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду. E-mail: marijana.mijatovic@uns.ac.rs. ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1327-0889>; Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду. E-mail: andrea@uns.ac.rs. ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3342-7257>.

Захвалница: Ово истраживање је подржано од стране Аутономне Покрајине Војводине, Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност, у оквиру финансирања краткорочног пројекта од интереса за развој научноистраживачке делатности у Аутономној Покрајини Војводини у 2026. години, кроз пројекат: „Улога правне регулативе и дигиталних платформи у трансформацији линеарне у циркуларну економију“ (бр. уговора: 002342107 2026 09418 002 000 000 001 04 002).

тековинама ЕУ. У раду се указује на потребу даљег усклађивања домаћег правног оквира, нарочито у области транспарентности и одговорности привредних субјеката, као и на практичне изазове у примени прописа, укључујући ограничене институционалне капацитете и потребу за јачањем надзора. ЕСГ регулатива се сагледава као важан фактор у процесу европских интеграција и унапређења конкурентности привреде Републике Србије.

Кључне речи: ЕСГ критеријуми, ЕУ, нефинансијско извештавање, одрживо финансирање, климатска политика, хармонизација законодавства, Република Србија

1) УВОД

Савремени економски токови и развој глобалног тржишта све више намећу потребу за усклађивањем пословних активности са принципима одрживог развоја. У том контексту, ЕСГ критеријуми (*Environmental, Social, Governance*) постају један од кључних инструмената за процену одговорности и одрживости пословања привредних субјеката, обухватајући питања заштите животне средине, друштвене одговорности и корпоративног управљања. ЕУ је препознала значај ЕСГ концепта и развила обиман нормативни оквир који регулише нефинансијско извештавање, одрживо финансирање и заштиту животне средине, с циљем повећања транспарентности и усмеравања капитала ка одрживим активностима. Република Србија, као земља кандидат за чланство, у процесу је усклађивања свог правног система са правним тековинама ЕУ, при чему посебан значај има увођење нефинансијског извештавања и примена прописа у области одрживог развоја. Предмет рада јесте анализа легислативних оквира ЕСГ критеријума на нивоу ЕУ и Републике Србије, са освртом на извештавање, заштиту животне средине и усклађивање националног законодавства, с циљем сагледавања значаја ЕСГ регулативе и њеног утицаја на пословање привредних субјеката.

2) ИЗВОРИ ПРАВА КОД УРЕЂЕЊА ЕСГ КРИТЕРИЈУМА У ПРАВУ ЕУ

Извори права од значаја за регулативе ЕСГ критеријума у ЕУ бројни су и комплементарни.¹ Извори обухватају више различитих области – од финансијског извештавања до заштите животне средине и уређења ланаца добављача. Финансије и извештавање регулисани су са следећим изворима: „Директива 2013/34/ЕУ о годишњим финансијским извештајима, консолидованим финансијским извештајима и повезаним извештајима одређених врста предузећа“,² „Директива о нефинансијском извештавању“,³ „Директива о корпоративном извештавању о одрживости“,⁴ „Уредба о извештавању о одрживом финансирању“,⁵ „Уредба о таксономији“,⁶ и „Директива о јавном извештању од државе до државе“.⁷

¹ Marijana Dukić Mijatović, Andrea Ivanišević, Danijela Gračanin, Danijela Ćirić Lalić, „Application of ESG instruments as a challenge for the future of sustainable development in corporate governance“, Andrea Ivanišević (Ed.), International Conference on Business, Management and Economics Engineering Future-BME, 2024, pp. 249–257. https://www.future-bme.ftn.uns.ac.rs/files/027-Dukic_Mijatovic_et_all.pdf

² „Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC“, *OJ L 182*, 29. 6. 2013, pp. 19–76.

³ „Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups“, *OJ L 330*, 15. 11. 2014, pp. 1–9.

⁴ „Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting“, *OJ L 322*, 16. 12. 2022, pp. 15–80.

⁵ „Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector“, *OJ L 317*, 9. 12. 2019, pp. 1–16.

⁶ „Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088“, *OJ L 198*, 22. 6. 2020, pp. 13–43.

⁷ „Directive (EU) 2021/2101 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2021 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of income tax information by certain undertakings and branches“, *OJ L 429*, 1. 12. 2021, pp. 1–14.

Ланац добављача регулисан је следећим документима: „Европска директива о дубинској анализи корпоративне одрживости“,⁸ Директива о минералима из подручја захваћених сукобима,⁹ „Уредба о производима који не узрокују крчење шума (дефорестацију),¹⁰ и на националном нивоу – Немачки закон о ланцима добављача (*Gesetz über die unternehmerischen Sorgfaltspflichten in Lieferketten*), који треба да имплементира Директиву ЕУ о корпоративној одрживости.¹¹

Климатски фактори легислативно су обрађени у Уредби о Механизму за прекогранично усклађивање угљеничних емисија,¹² у Саопштењу Комисије о редукцији емисија за најмање 55%,¹³ и Директиви о успостављању система за трговање дозволама за емисију гасова стаклене баште (*EU Emissions Trading System – ETS*).¹⁴

Основи циркуларне економије постулирани су у Саопштењу Комисије о Акционом плану за циркуларну економију (*Circular Economy Action Plan*),¹⁵

⁸ “Directive (EU) 2024/1760 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on corporate sustainability due diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 and Regulation (EU) 2023/2859 (Text with EEA relevance)”, *OJ L*, 2024/1760, 5. 7. 2024.

⁹ “Regulation (EU) 2017/821 of the European Parliament and of the Council of 17 May 2017 laying down supply chain due diligence obligations for Union importers of tin, tantalum and tungsten, their ores, and gold originating from conflict-affected and high-risk areas”, *OJ L* 130, 19. 5. 2017, pp. 1–20.

¹⁰ “Regulation (EU) 2023/1115 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on the making available on the Union market and the export from the Union of certain commodities and products associated with deforestation and forest degradation and repealing Regulation (EU) No 995/2010”, *OJ L* 150, pp. 206–247.

¹¹ “Act on Corporate Due Diligence in Supply Chains”. Интернет: <https://www.csr-in-deutschland.de/EN/Business-Human-Rights/Supply-Chain-Act/supply-chain-act.html>, 1. 4. 2026.

¹² “Regulation (EU) 2023/956 of the European Parliament and of the Council of 10 May 2023 establishing a carbon border adjustment mechanism”, *OJ L* 130, 16. 5. 2023, pp. 52–104.

¹³ “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Empty – ‘Fit for 55’: delivering the EU’s 2030 Climate Target on the way to climate neutrality”, COM(2021) 550 final.

¹⁴ “Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 2003 establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community and amending Council Directive 96/61/EC”, *OJ L* 275, 25. 10. 2003, pp. 32–46.

¹⁵ “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – A new

Уредби о успостављању оквира за постављање захтева за екодизајн одрживих производа,¹⁶ Директиви о „зеленим захтевима“ (*Green Claims Directive*),¹⁷ и Иницијативи за одрживе производе.¹⁸

ЕУ као јединствен простор и јединствено тржиште тежи хармонизацији националних прописа држава чланица.¹⁹ Та хармонизација спроводи се кроз три инструмента којима ЕУ осигурава да правна правила у области компанијског права међу државама чланицама буду компатибилна.²⁰ На првом месту је хармонизација националних прописа из области компанијског права са правом ЕУ.²¹ Други инструмент јесте стварање нових наднационалних организационих форми за обављање привредне

Circular Economy Action Plan For a cleaner and more competitive Europe”, COM/2020/98 final.

¹⁶ “Regulation (EU) 2024/1781 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 establishing a framework for the setting of ecodesign requirements for sustainable products, amending Directive (EU) 2020/1828 and Regulation (EU) 2023/1542 and repealing Directive 2009/125/EC”, *OJ L*, 2024/1781, 28. 6. 2024.

¹⁷ “Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on substantiation and communication of explicit environmental claims (*Green Claims Directive*)”, COM/2023/166 final, 22. 3. 2023.

¹⁸ “Regulation (EU) 2024/1781 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 establishing a framework for the setting of ecodesign requirements for sustainable products, amending Directive (EU) 2020/1828 and Regulation (EU) 2023/1542 and repealing Directive 2009/125/EC”, *OJ L*, 2024/1781, 28. 6. 2024; *Sustainable Products Initiative*, European Commission. Интернет: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12567-Sustainable-products-initiative_en, приступ 5. 4. 2026.

¹⁹ Andrea Ivanišević, Marijana Dukić Mijatović, Danijela Gračanin, Danijela Ćirić Lalić, “Socio-economic analysis and evaluation of the chosen variant for land reclamation design”, Andrea Ivanišević (Ed.), *International Conference on Business, Management and Economics Engineering Future-BME*, 2024, pp. 649–655. <https://doi.org/10.24867/FUTURE-BME-2024-073>

²⁰ Bojana Savić, Marijana Dukić Mijatović, Andrea Ivanišević, Danijela Gračanin, Danijela Ćirić Lalić, “Mapping the Landscape of ECG Integration in Project-Oriented Workplaces: A Cross-Sectional Analysis of Professional and Organizational Readiness”, *Tehnički vjesnik – Technical Gazette*, 32, 6, pp. 2396–2406.

²¹ Маријана Дукић Мијатовић, Надежда Љубојев, Специфичности Европског акционарског друштва (*Societas Europea*) у домаћем компанијском праву, *Европско законодавство*, 24, 90–91, 2025, стр. 129–144, https://doi.org/10.18485/iipe_ez.2025.24.90_91.8

делатности, које постоје упоредо са националним формама и представљају алтернативу предузетницима.²² Континуитет решења у нашим компанијским законима је јасан, с тим да је законодавац, поред усклађивања домаћег законодавства са правом ЕУ, уводио и нове институте, али је истовремено тежио и томе да новим, прецизнијим и конкретнијим нормама уреди већ постојеће институте.²³ Овакав приступ очекујемо и код имплементације законодавних решења у погледу ЕСГ критеријума. Република Србија треба да следи правила и стандарде ЕУ, укључујући посебно Директиву о нефинансијском извештавању,²⁴ и да пажњу усмери на велика привредна друштва и њихов утицај на аспекте друштвене корпоративне одговорности. При томе, имајући у виду да предузетници, мала и средња предузећа немају исти значај у том погледу, не би их требало непотребно оптерећивати таквим обавезама.²⁵

3) АКТУЕЛНА ЛЕГИСЛАТИВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У ОБЛАСТИ ЕСГ КРИТЕРИЈУМА

Важећа легислатива код нас регулише да управе привредних друштава у Србији припремају и састављају извештај о пословању у складу са њиховом пословном политиком или у складу са обавезом коју намеће законска регулатива.²⁶ Закон о тржишту капитала јавним друштвима намеће обавезу састављања и објављивања годишњег извештаја о

²² Маријана Дукић Мијатовић *Компанијско право Републике Србије – савремене тенденције развоја и институти комунитарног права*, ЈР Службени гласник и Институт за упоредно право, Београд, 202, стр. 11.

²³ Marijana Dukić Mijatović, Ozren Uzelac, Aleksandar Grujić, *Ekonomске reforme u funkciji održivog razvoja Republike Srbije*, 5th International Leadership Conference, Opatija, Croatia, Rijeka: Visoka poslovna škola PAR, 2016, str. 267–285.

²⁴ “Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups”, *op. cit.*

²⁵ Marijana Dukić Mijatović, Ozren Uzelac, Aleksandar V. Stoilković, “Corporate social responsibility and sustainable development: International legal framework for goals achievement and some theoretical insights”, *Pravo – teorija i praksa*, 40, 1, pp. 1–16, p. 16.

²⁶ Marijana Dukić Mijatović, Andrea Ivanišević, Danijela Gračanin, Danijela Ćirić Lalić, “Application of ESG instruments as a challenge for the future of sustainable development in corporate governance”, Andrea Ivanišević (Ed.), *International Conference on Business, Management and Economics Engineering Future-BME*, 2024, pp. 249–257. https://www.future-bme.ftn.uns.ac.rs/files/027-Dukic_Mijatovic_et_all.pdf

пословању, прописујући да су јавна друштва чијим се хартијама од вредности тргује на регулисаном тржишту обавезна да саставе и објаве полугодишње и кварталне извештаје о пословању.²⁷ Према Закону о рачуноводству, осим јавних друштава, односно друштава која се припремају да постану јавна, велика предузећа су дужна да састављају годишњи извештај о пословању и управо је доношењем овог закона нефинансијско извештавање уведено у домаће законодавство у октобру 2019. године.²⁸ Исто је обухватило око 180 привредних субјеката. Обавезе извештавања дефинисане су одредбама чл. 37. – Нефинансијско извештавање и чл. 38. – Консолидовано нефинансијско извештавање. У складу са чланом 64. Закона, почев од финансијских извештаја који се састављају на дан 31. децембра 2021. године, односно Годишњег извештаја о пословању за 2021. годину, обвезници састављања нефинансијског извештаја су у обавези да те информације укључе у Годишњи извештај о пословању и исти доставе Агенцији за привредне регистре (АПР).²⁹ Одредбе Закона о рачуноводству, које се односе на обавезу нефинансијског извештавања, ослањају се у великој мери на Директиву ЕУ о нефинансијском извештавању и позитивно су оцењене у Извештају Европске комисије о напретку Србије за 2020. годину у оквиру Поглавља 6.³⁰ Међутим, преносећи у највећем делу одредбе Директиве ЕУ, Закон донекле преноси и недоречености које је карактеришу, а које могу резултирати неуједначеношћу између објављених извештаја и недостацима у квалитету, баш као што показује искуство након неколико година примене у земљама ЕУ.³¹ Правно лице у годишњи извештај о пословању укључује нефинансијски извештај који садржи информације неопходне за разумевање развоја, пословних резултата и положаја правног лица, као и резултата његових активности које се односе минимум на заштиту животне средине, социјална и кадровска питања, поштовање људских права, борбу против корупције и питања у вези са подмићивањем,

²⁷ „Закон о тржишту капитала“, *Службени гласник РС*, бр. 129/2021 и 109/2025.

²⁸ „Закон о рачуноводству“, *Службени гласник РС*, бр. 73/2019 и 44/2021.

²⁹ Мишљење Министарства финансија, бр. 011-00-00974/2020-16 од 28. 12. 2020. године.

³⁰ Извештај Комисије за 2020. годину, Република Србија, Министарство за европске интеграције. Интернет: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/serbia_report_2020_SR.pdf

³¹ *Приручник*, Привредна комора Србије. Интернет: https://api.pks.rs/storage/assets/Prirucnik_Korak-po-korak-do-nefinansijskog-izvestaja.pdf, 10. 4. 2026.

укључујући: 1) кратак опис пословног модела правног лица; 2) опис политика правног лица у вези с тим питањима, укључујући поступке основне анализе која се спроводи; 3) резултате тих мера; 4) основне ризике повезане с тим питањима који се односе на пословање правног лица, укључујући, кад је то релевантно и нужно, његове пословне односе, производе или услуге који могу проузроковати негативне резултате на тим подручјима, као и начин на који правно лице управља тим ризицима; 5) нефинансијске кључне показатеље успешности важне за одређено пословање. С тим у вези, на интернет страници Министарства финансија РС објављене су Смернице за нефинансијско извештавање у Србији,³² што треба да омогући правним лицима да правовремено и ефикасно уведу ЕСГ стандарде у своје пословање, унапреде управљање ризицима и постану конкурентнији на глобалном тржишту.³³ Према Националном програму заштите животне средине и Националној стратегији одрживог развоја дефинисане су мере и циљеви политике заштите животне средине, а економски инструменти дефинишу се као категорија инструмената који имају за циљ да утичу на понашање економских чинилаца променом финансијских подстицаја, у циљу побољшања исплативости управљања заштитом животне средине и природним ресурсима.³⁴ Можемо сматрати да је ЕСГ критеријум *Environmental* заступљен кроз регулативе Закона о заштити животне средине, који је потребно допунити у делу нефинансијског извештавања.³⁵ Одредбама чл. 89. Закона регулисано је да се финансирање заштите животне средине врши применом начела „корисник плаћа“, „загађивач плаћа“ и начела „одговорности“.

³² „Објашњење у вези са смерницама за нефинансијско извештавање“, Република Србија, Министарство финансија. Интернет: <https://www.mfin.gov.rs/sr/dokumenti2-1/objanjenje-u-vezi-sa-smernica-za-nefinansijsko-izvetavanje-u-srbiji-1>, 14. 4. 2026.

³³ „Национални програм заштите животне средине“, Министарство за заштиту животне средине Републике Србије. Интернет: <https://www.ekologija.gov.rs/sites/default/files/2021-01/nacionalni-program-zastite-zivotne-sredine-r.srbija.pdf>, 14. 4. 2026.

³⁴ „Национална стратегија одрживог развоја“, *Службени гласник РС*, бр. 57/2008. Интернет: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>, приступ 18. 4. 2026.

³⁵ „Закон о заштити животне средине“, *Службени гласник РС*, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 – др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011 – УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 – др. закон, 94/2024.

Најважнија новина за Србију управо у 2026. Години јесте усвајање Закона о порезу на емисије гасова са ефектом стаклене баште,³⁶ и Закона о порезу на увоз угљенично интензивних производа.³⁷ Оба закона ступила су на снагу 1. јануара 2026. Закон о порезу на емисије обухвата секторе као што су производња ђубрива, цемента, гвожђа и челика, алуминијума и електричне енергије. Закон о порезу на емисије гасова са ефектом стаклене баште (GHG) уводи порез који се обрачунава и плаћа на опорезиву количину GHG коју порески обвезник емитује у току пореског периода, у складу са овим законом. Закон о порезу на увоз угљенично интензивних производа покрива исте категорије, са прагом изузећа за оне који укупно увезу мање од пет тона годишње. Нови закони представљају део обавеза Србије у процесу усклађивања са европским климатским политикама и механизмом ЦБАМ, чија примена такође почиње од 1. јануара 2026. године. Поред тога, закон има за циљ да успостави принцип емитер/загађивач плаћа, чиме се трошкови загађења уводе у привредне активности.

4) УСКЛАЂИВАЊЕ ДОМАЋЕГ ПРАВА СА ПРАВОМ ЕУ И ЕСГ СТАНДАРДИ

Процес усклађивања са правом ЕУ представља кључни фактор у развоју ЕСГ регулативе и нефинансијског извештавања. ЕУ је кроз низ директива, уредби и стратешких докумената развила свеобухватан правни оквир који има за циљ повећање транспарентности, унапређење одрживог пословања и постизање климатских циљева. У сагледавању изазова имплементације ЕСГ критеријума приступамо анализи хронолошким методом, почев од Париског споразума.³⁸ Будући да је ЕУ једна од потписница, Париски споразум је био један од основа за доношење бројних директива и уредби, које представљају основне легислативне изворе у овој области. У ЕУ су схватили да је борба против климатских промена кључна за будућност Европе и света. Тај се циљ надовезује на обавезу коју су ЕУ и њене државе чланице преузеле при потписивању Париског споразума. Кључна амбиција јесте постизање климатске неутралности до 2050. године. У складу са захтевима из тог споразума, ЕУ је до краја 2020. године израдила

³⁶ „Закон о порезу на емисије гасова са ефектом стаклене баште“, *Службени гласник РС*, бр. 109/2025.

³⁷ „Закон о порезу на увоз угљенично интензивних производа“, *Службени гласник РС*, бр. 109/2025.

³⁸ <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>, приступ 18. 4. 2026.

дугорочну стратегију смањења емисија и ажуриране климатске планове, у којима се обавезала да ће своје емисије смањити за најмање 55% до 2030. године, у односу на њихов ниво из 1990. године.³⁹ Компаније су морале да примене нова правила по први пут у финансијској 2024. години, а за извештаје објављене 2025. године и ако подлежу CSRD-у мораће да извештавају у складу са Европским стандардима извештавања о одрживости (ESRS). Стандарде је у облику нацрта израдио EFRAG, раније познат као Европска саветодавна група за финансијско извештавање, независно тело које окупља различите заинтересоване стране. ЕУ је у области климатских промена показала значајан степен акторства на међународном плану, чиме је стекла препознатљиву позицију глобалног лидера. У различитим фазама развоја климатске политике испољавала је различите облике лидерства, при чему се посебно истиче предузетничко лидерство у међународним преговорима, које подразумева активну дипломатску улогу и способност постизања консензуса.⁴⁰

Законодавство ЕУ, посебно Директива 2013/34/ЕУ, уређује правила за објављивање нефинансијских информација. Међутим, захтеви постојећег законодавства показали су се као нејасни и неефикасни и примењују се на различите начине у различитим државама чланицама.⁴¹ Од компанија, које подлежу нефинансијском извештавању захтева се да у својим извештајима о управљању обелодане релевантне и материјалне податке о политикама, исходима и ризицима, укључујући дужну пажњу коју примењују, и индикаторе ефеката који утичу на екологију, друштвена питања, људска права, борбу против корупције и различитости у управним одборима.⁴²

Компаније ће задржати значајну флексибилност да открију релевантне информације на начин који сматрају најкориснијим или у посебном извештају. Они могу да користе међународне, европске или националне

³⁹ Наташа Петровић Томић, „Одрживо пословање – Да ли су ЕСГ стандарди стубови отпорности новог модела пословања?“, *Банкарство*, бр. 2-3/2023, стр. 205.

⁴⁰ Милица Драгишић, „Европска унија у глобалној климатској политици“, *Европско законодавство*, 24, 92/2025, стр. 245–262.

⁴¹ У самом зачетку нефинансијског извештавања мање од 10% највећих компанија у ЕУ редовно је откривало такве информације. Временом су неке државе чланице увеле захтеве за обелодањивање који превазилазе оквире Директиве. Тако је, на пример, Велика Британија увела законе 2006. године и ажурирала их 2013. године; Шведска је усвојила закон 2007. године; Шпанија 2011. године; Данска је изменила своје законодавство исте године, а Француска 2012. године.

⁴² Bojana Savić et al., *op. cit.*

смернице у складу са сопственим карактеристикама или пословним окружењем (на пример, Глобални договор УН, ИСО 26000 или Немачки кодекс одрживости). Емисије гасова са ефектом стаклене баште (*Greenhouse Gas* – GHG) чине важан аспект „Е“ димензије ЕСГ, будући да имају значајан утицај на животну средину и климатске промене. Компаније које се баве ЕСГ питањима готово неминовно процењују, прате и смањују своје емисије GHG као део свог одговора на климатске изазове. Као и ЕСГ, тако и CSR (*Corporate Social Responsibility*) као циљ има промоцију одговорног и одрживог пословања ради постизања позитивних друштвених утицаја и утицаја на животну средину. Оба приступа подстичу компаније да интегришу одрживост и друштвену одговорност у своју пословну стратегију.⁴³ Нефинансијско извештавање доприноси да свака појединачна компанија, која даје транспарентне информације о друштвеним и еколошким питањима оствари боље перформансе, ниже трошкове финансирања, мање значајне поремећаје у пословању, боље односе са потрошачима и заинтересованим странама. Предузето је неколико мера да се ограничи административни терет и за већа предузећа. На пример, захтеви за обелодањивање могу бити испуњени једном на нивоу групе, а не од стране сваког повезаног лица у групи, а аспекти ревизије су ограничени на годишњу проверу. Субјекти од јавног интереса укључују компаније које котирају на берзи, као и неке компаније које не котирају на берзи, као што су банке, осигуравајућа друштва и друге компаније које су тако одредиле државе чланице због њихових активности, величине или броја запослених. Европска комисија усвојила је европске стандарде за извештавање о одрживости (ЕСРС), који се примењују на компаније које подлежу Директиви ЕУ о корпоративном извештавању о одрживости. Стандарди, који се односе на 50.000 предузећа у односу на претходних 12.000, ступили су на снагу 2024. године. Стандарди ЕСРС прво обавезују све компаније регистроване на берзи са преко 500 запослених. По овим правилима они су морали да поднесу извештаје за 2024. годину већ 2025. године. Од 2025. године обавеза ступа на снагу за остала велика предузећа, а од 2026. године и за мала и средња предузећа. Увођењем ове регулативе проширује се круг компанија обавезника извештавања, јер се обавеза односи на сва котирана друштва обухваћена NFRD, као и на друга велика предузећа која остварују приход

⁴³ Милица Мишковић, Светлана Дамњановић, Светлана Мариновић, „Кратки водич кроз ЕСГ, РАС и УНДП“, Београд. Интернет: <https://ras.gov.rs/kratki-vodic-kroz-ESG>, приступ 18. 4. 2026.

већи од 40 милиона евра или имају укупну активу већу од 20 милиона евра. Такође, обавеза извештавања односи се и на компаније ван ЕУ које остваре приход већи од 150 милиона евра на тржишту ЕУ и имају најмање једну филијалу у Унији са приходом већим од 40 милиона евра, чиме се додатно повећава обим захтева и података које је потребно обелоданити.⁴⁴

Најважнија новина за 2026. годину је усвајање пакета познатог као Омнибус I и II, којим ЕУ значајно сужава обухват директива CSRD и CSDDD. У децембру 2025. године Европски парламент и Савет постигли су прелиминарни договор, према којем се праг за CSRD извештавање подиже на компаније са више од 1.000 запослених и нето прометом већим од 450 милиона евра, док листирана мала и средња предузећа излазе из обухвата. Истовремено, праг за примену CSDDD директиве повећава се на 5.000 запослених и 1,5 милијарди евра промета, а почетак примене одлаже се до јула 2029. године.⁴⁵ Дакле, кључна промена је изузеће малих увозника, који чине 90% укупног броја, из обавеза у вези са СВМ-ом. Уводи се кумулативни годишњи праг од 50 тона по увознику. Ово изузеће ослобађа мање компаније додатних регулаторних терета, док истовремено обезбеђује да СВМ остане ефикасан тако да и даље обухвата 99% емисија из свог домена. Омнибус реформе такође поједностављују израчунавање емисија и захтеве за извештавање. Поједностављивањем обавеза ЕУ настоји да одржи ефикасност СВМ-а, али и да смањи регулаторну комплексност за пословне субјекте. ЕУ је такође увела нове мере против избегавања обавеза како би спречила злоупотребу регулаторног система. Ове заштитне мере обезбеђују да компаније не могу користити правне рупе за избегавање СВМ захтева, чиме се јача дугорочна кредибилност механизма. Иако ове промене смањују административна оптерећења за мање увознике, оне могу носити и одређене ризике. Веће компаније би могле реструктурирати своје трговинске токове како би избегле обавезе у вези са СВМ-ом, што би могло умањити његову ефикасност. ЕУ треба да остане опрезна и предвиди нежељене последице како би СВМ наставио да игра кључну улогу у смањењу емисија, што је основни циљ ове регулативе. Омнибус реформе значајно смањују број компанија које

⁴⁴ Марко Андрејић, „Све што може да се измери може и да се поправи“, 26. 7. 2024. Интернет: <https://biznis.rs/novac/berza/https-biznis-rs-novac-banke-sve-sto-moze-da-se-izmeri-moze-i-da-se-popravi/>, 18. 4. 2026.

⁴⁵ “Questions and answers on simplification omnibus I and II”, European Commission. Интернет: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/qanda_25_615, приступ 18. 4. 2026.

подлежу обавезама извештавања у оквиру CSRD-а. Сада су само велике компаније са више од 1.000 запослених обухваћене овом регулативом, чиме се из система брише 80% оних које су раније имале обавезе. Ова промена омогућава малим предузећима да избегну прекомерне трошкове усклађивања, док се напори ка одрживости преусмеравају на организације које у највећој мери утичу на животну средину. Поред тога, обавезе извештавања које су првобитно биле предвиђене за 2026. и 2027. годину сада су одложене до 2028. године. Ово одлагање пружа компанијама више времена за припрему и обезбеђује лакши прелаз на нове обавезе.⁴⁶ ЕУ таксономија биће обавезна само за највеће компаније, док ће остали моћи да одлуче да ли желе да извештавају на добровољној основи. Ова промена усклађује регулаторни надзор са флексибилношћу, омогућавајући мањим предузећима да учествују у одрживом финансирању без непотребног притиска. Такође, уведен је праг финансијске материјалности за извештавање у вези са таксономијом, чиме се елиминишу небитни подаци и обезбеђује фокусирање на финансијски значајне информације. Иако ове измене значајно поједностављују обавезе и смањују трошкове усклађивања за компаније, посебно мале и средње, и даље постоји разлог за опрез. Смањење обухвата CSRD-а може ослабити транспарентност у погледу ЕСГ стандарда, што може отежати инвеститорима процену одрживости. Компаније сада морају да усмере своје напоре у погледу CSDDD искључиво на директне пословне партнере, уместо на цео ланац вредности. Ова промена поједностављује усклађеност са прописима и смањује административно оптерећење које произлази из праћења индиректних добављача. Процене, које су раније биле обавезне сваке године, сада ће се спроводити сваких пет година. Смањењем учесталости извештавања, компаније могу ефикасније расподелити ресурсе, док истовремено спроводе надзор над ризицима у области одрживости. Ипак, остаје да се види како ће ова промена утицати на правовремени одговор на нове ризике који се накнадно могу појавити. Омнибус реформе такође уклањају услове ЕУ у вези са грађанском одговорношћу из директиве, препуштајући спровођење ових правила законодавствима држава чланица. Иако ова промена даје државама већу флексибилност у имплементацији, може довести до разлика у правним стандардима и приступима усклађености широм ЕУ. Рокови за имплементацију CSDDD

⁴⁶ Bogdan Gecic, Major EU Sustainability Reforms: The Omnibus Package Explained, 6. March, 2025. <https://ceelegalmatters.com/serbia/29020-major-eu-sustainability-reforms-the-omnibus-package-explained>, приступ 18. 4. 2026.

такође су померени. Рок за преношење директиве у национално законодавство сада је 2027. година, док ће примена обавеза почети 2028. године. На тај начин компанијама је обезбеђено додатно време да прилагоде своје механизме усклађености и припреме се за нове обавезе у области одрживости. Европска комисија је 11. јула 2025. године усвојила „quick fix“, који компанијама из првог таласа омогућава да у 2025. и 2026. години не додају нове податке, док истовремено ради на ревизији ESRS стандарда ради значајног смањења обима података. Од 1. јануара 2026. године увозници у ЕУ у секторима који обухватају цемент, челик, алуминијум, ђубрива и производњу електричне енергије мораће да купују СВАН сертификате и годишње их предају у складу са уграђеним емисијама у производе. Комисија је 19. новембра 2025. године предложила измене којима се уводе три јасне добровољне ознаке за фондове: *sustainable*, *transition* и *ESG basics*. Свака од њих долази са конкретним правилима и ограничењима за употребу ЕСГ термина у називима и маркетингу.

Директива о производима без крчења шума (*EUDR*) добија одлагање – датум примене је померен на 30. децембар 2026. године за све операторе, уз додатних шест месеци за микро и мала предузећа. Директива о оснаживању потрошача за зелену транзицију мора да се пренесе у национална законодавства до 27. марта 2026. године, а правила почињу да важе од 27. септембра, уз забрану неодређених „зелених“ информација.⁴⁷ Захтеви за извештавање за финансијске посреднике и мала и средња предузећа сада су поједностављени, чиме се очекује уштеда од 350 милиона евра. Овим се предузећима омогућава да се више фокусирају на раст и иновације, уместо на сложене административне обавезе. Смањењем бирократског оптерећења, ЕУ настоји да побољша приступ малих и средњих предузећа инвестиционим програмима. Учешће у инвестиционим програмима које подржава ЕУ такође постаје једноставније за државе чланице. Поједностављењем процедура и повећањем приступачности, подстиче се веће учешће како држава, тако и приватних инвеститора. Овим променама тежи се усклађивању инвестиционих иницијатива са приоритетима одрживости и економског раста, као и усмеравању капитала ка иновативним и одрживим секторима, чиме се јача конкурентност ЕУ на глобалном тржишту. У правила о транспарентности плата уводе се обавезе

⁴⁷ “Consumer rights: final approval for the directive to empower consumers for the green transition”, Council of the EU. Интернет: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/02/20/consumer-rights-final-approval-for-the-directive-to-empower-consumers-for-the-green-transition/>, 18. 4. 2026.

као што су објављивање распона зарада за радна места и извештавање о разликама у платама између полова. Пренос ових правила у национална законодавства очекује се до јуна 2026. године. Друштво ће имати користи од компанија које се баве еколошким и друштвеним изазовима на ефикаснији и одговорнији начин. Од малих и средњих предузећа неће се захтевати да објављују еколошке и друштвене информације, али то не значи да не би имала користи од веће транспарентности. Ипак, мањим компанијама често недостају одговарајући ресурси, а трошкови обраде информација могу бити релативно већи. Стога укупно административно оптерећење може бити несразмерно високо. Иако сама директива не намеће директне обавезе мањим предузећима, у пракси се могу јавити захтеви за транспарентношћу од стране купаца, запослених, инвеститора, финансијских институција и других заинтересованих страна.⁴⁸ Процес, односно скуп алата којим предузеће идентификује и приоритизује заинтересоване стране, стиче увид у њихове ставове, поставља циљеве укључивања и идентификује оптималне начине за њихово остваривање назива се укључивање заинтересованих страна.⁴⁹ Предузето је неколико мера да се ограничи административни терет и за већа предузећа. На пример, захтеви за обелодањивање могу бити испуњени једном на нивоу групе, а не од стране сваког повезаног лица у групи, док су аспекти ревизије ограничени на годишњу проверу. Субјекти од јавног интереса укључују компаније које котирају на берзи, као и неке компаније које не котирају на берзи, као што су банке, осигуравајућа друштва и друге компаније које су тако одредиле државе чланице због њихових активности, величине или броја запослених. Трошкови повезани са обавезним обелодањивањем сразмерни су вредности и корисности информација, као и величини и сложености пословања. Они се разликују у зависности од унутрашње употребе и спољашње видљивости. Многе компаније су препознале стратешку вредност извештавања о друштвеним и еколошким питањима за свој интерни процес пословног одлучивања и за своју екстерну комуникацију. Директива не захтева свеобухватно извештавање о еколошким и социјалним аспектима (иако Комисија то подстиче), већ само обелодањивање одређених информација о политикама, исходима и

⁴⁸ Ozren Uzelac, Marijana Dukić Mijatović, Aleksandar Stoiljković, "Sustainable development and corporate social responsibility – Theoretical background and socio-economic context", *Ekonomija – teorija i praksa*, 15, 4, pp. 153–165.

⁴⁹ Милица Мишковић, Светлана Дамњановић, Светлана Мариновић, „Кратки водич кроз ЕСГ, РАС и УНДП“, *op.cit.*

ризацима. Процењује се да ће ово резултирати додатним директним трошковима за велике компаније од мање од 5.000 евра годишње, односно мање од 30 милиона евра на нивоу ЕУ. Директива се фокусира на еколошка и друштвена обелодањивања. Интегрисано извештавање представља напреднији приступ и односи се на интеграцију финансијских, еколошких, друштвених и других информација од стране компанија на свеобухватан и кохерентан начин. Дакле, ова директива не захтева од компанија да се придржавају интегрисаног извештавања. Комисија са великим интересовањем прати развој овог концепта, а посебно рад Међународног савета за интегрисано извештавање.

У јавним предузећима перцепција CSR-а у областима запослених, једнакости, купаца, животне средине и друштвено одговорног пословања значајно зависи од перципираних вредности националне културе у погледу свих њених димензија, осим дистанцирања моћи. Насупрот томе, у приватним компанијама, укључујући мултинационалне компаније и компаније са домаћим власништвом, веза између перцепције CSR-а и националне културе јавља се ређе, што указује на могућу неусклађеност управљачких пракси са културним обрасцима.⁵⁰ Европски савет је 22. маја 2013. године позвао на мере за борбу против утаје пореза и преваре, укључујући испитивање Директиве о обелодањивању нефинансијских информација с циљем да се обезбеди извештавање великих компанија и група по земљама. Извештавање по земљама односи се на обавезу великих компанија да објаве одређене информације, посебно о порезима које плаћају у свакој земљи у којој послују.⁵¹ Са већом транспарентношћу, утаја пореза и превара постају теже. Транспарентност је комплементарна са другим мерама, као што је јачање међународне сарадње. Директива је предвидела да Комисија до јула 2018. године, испита могућност увођења обавезе која захтева од великих предузећа да на годишњем нивоу састављају извештај по земљама, који садржи, као минимум, податке о оствареној добити, плаћеним порезима на добит и примљеним јавним субвенцијама, те се законодавство у овом правцу унапређивало из године у годину. Динамична дешавања у привреди и на тржиштима капитала

⁵⁰ Goran Radovanović, Ljiljana Miletić, Slobodan Karović, Marijana Dukić Mijatović, Miloš Bubulj, "Influence of National Culture in Companies with Different Ownership on Employees' CSR Perception in a Developing Country: The Case of Serbia", *Sustainability*, 14, 4, 2226, 2022. Интернет: <https://doi.org/10.3390/su14042226>

⁵¹ Marc Orlitzky, Frank L. Schmidt, Sara L. Rynes, "Corporate Social and Financial Performance: A Meta-analysis", *Organization Studies*, 24, 3, 2003, pp. 403–441.

захтевају константну модернизацију прописа и прилагођавање актуелним захтевима, како у националним законодавствима, тако и на нивоу ЕУ као јединственог тржишта.⁵² Као професионалци у преузимању и управљању ризиком, осигуравачи и реосигуравачи, као и сама индустрија, играју значајну улогу у промовисању ЕСГ принципа. Они не само да имају финансијски потенцијал да формирају фондове који смањују ризике њихових клијената већ су и у позицији да утичу на развој друштва.⁵³

6) ИЗВОРИ

- “Act on Corporate Due Diligence in Supply Chains”. Интернет: <https://www.csr-in-deutschland.de/EN/Business-Human-Rights/Supply-Chain-Act/supply-chain-act.html>, 1. 4. 2026.
- Андрејић, Марко, „Све што може да се измери може и да се поправи“, 26. 7. 2024. Интернет: <https://biznis.rs/novac/berza/https-biznis-rs-novac-banke-sve-sto-moze-da-se-izmeri-moze-i-da-se-popravi/>, 18. 4. 2026.
- Драгишић, Милица, „Европска унија у глобалној климатској политици“, *Европско законодавство*, 24, 92/2025, стр. 245–262.
- “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Empty – ‘Fit for 55’: delivering the EU’s 2030 Climate Target on the way to climate neutrality”, COM(2021) 550 final.
- “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions- A new Circular Economy Action Plan For a cleaner and more competitive Europe”, COM/2020/98 final.
- “Consumer rights: final approval for the directive to empower consumers for the green transition”, Council of the EU. Интернет: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/02/20/consumer-rights-final-approval-for-the-directive-to-empower-consumers-for-the-green-transition/>, 18. 4. 2026.
- “Directive (EU) 2021/2101 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2021 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure

⁵² Маријана Дукић Мијатовић, Сања Гонгета, „Правна заштита пословне тајне у Европској унији“, *Култура полиса*, 12, 28, 2015, стр. 199–211.

⁵³ Петровић Томић, *op. cit.*, стр. 207.

of income tax information by certain undertakings and branches”, *OJ L* 429, 1. 12. 2021, pp. 1–14.

- “Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 2003 establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community and amending Council Directive 96/61/EC”, *OJ L* 275, 25. 10. 2003, pp. 32–46.
- “Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting”, *OJ L* 322, 16. 12. 2022, pp. 15–80.
- “Directive (EU) 2024/1760 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on corporate sustainability due diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 and Regulation (EU) 2023/2859 (Text with EEA relevance)”, *OJ L*, 2024/1760, 5. 7. 2024.
- “Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC”, *OJ L* 182, 29. 6. 2013, pp. 19–76.
- “Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups”, *OJ L* 330, 15. 11. 2014, pp. 1–9.
- Дукић Мијатовић, Маријана, Гонгета, Сања, „Правна заштита пословне тајне у Европској унији”, *Култура полуса*, 12, 28, 2015, стр. 199–211.
- Dukić Mijatović, Marijana, Ivanišević, Andrea, Gračanin, Danijela, Ćirić Lalić, Danijela, “Application of ESG instruments as a challenge for the future of sustainable development in corporate governance”, Andrea Ivanišević (Ed.), International Conference on Business, Management and Economics Engineering Future-BME, 2024, pp. 249–257. Интернет: https://www.future-bme.ftn.uns.ac.rs/files/027-Dukic_Mijatovic_et_all.pdf
- Dukić Mijatović, Marijana, Uzelac, Ozren, Stoilković, Aleksandar, “Corporate social responsibility and sustainable development: International legal framework for goals achievement and some theoretical insights”, *Pravo – teorija i praksa*, 40, 1, pp. 1–16.

- Dukić Mijatović, Marijana, Uzelac, O., & Grujić, A., Ekonomske reforme u funkciji održivog razvoja Republike Srbije, 5th International Leadership Conference, Opatija, Croatia, Rijeka: Visoka poslovna škola PAR, 2016, str. 267–285.
- Дукић Мијатовић, Маријана, *Компанијско право Републике Србије – савремене тенденције развоја и институти комунитарног права*, ЈР Службени гласник, 2023.
- Дукић Мијатовић, Маријана, Љубојев, Надежда, „Специфичности Европског акционарског друштва („Societas Europea“) у домаћем компанијском праву“, *Европско законодавство*, 24, 90–91, 2025, стр. 129–144, https://doi.org/10.18485/iipe_ez.2025.24.90_91.8
- Gecic, Bogdan, Major EU Sustainability Reforms: The Omnibus Package Explained, 6. March, 2025. Интернет: <https://ceelegalmatters.com/serbia/29020-major-eu-sustainability-reforms-the-omnibus-package-explained>, 18. 4. 2026.
- Ivanišević, Andrea, Dukić Mijatović, Marijana, Gračanin, Danijela, Ćirić Lalić, Danijela, “Socio-economic analysis and evaluation of the chosen variant for land reclamation design”, Andrea Ivanišević (Ed.), International Conference on Business, Management and Economics Engineering Future-BME, 2024, pp. 649–655. Интернет: <https://doi.org/10.24867/FUTURE-BME-2024-073>
- Извештај Комисије за 2020. годину, Република Србија, Министарство за европске интеграције. Интернет: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/serbia_report_2020_SR.pdf
- Jarolimova, Barbora, Tuckova, Zuzana, “What Does ‘Corporate Social Responsibility’ Mean in Taxation in Small Entrepreneurships?”, Iwona Lupa-Wójcik and Dorota Murzyn (Eds.), European Conference on Innovation and Entrepreneurship, Academic Conferences International Limited, 2019, pp. 1163–1169.
- Мишковић, Милица, Дамњановић, Светлана, Мариновић, Светлана, „Кратки водич кроз ЕСГ“, РАС и УНДП, Београд. Интернет: <https://ras.gov.rs/kratki-vodic-kroz-esg> (приступ 14. 8. 2024).
- Мишљење Министарства финансија, бр. 011-00-00974/2020-16 од 28. 12. 2020. године.
- „Национална стратегија одрживог развоја“, *Службени гласник РС*, бр. 57/2008, Интернет: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>, приступ 18. 4. 2026.

- „Национални програм заштите животне средине“, Министарство за заштиту животне средине Републике Србије. Интернет: <https://www.ekologija.gov.rs/sites/default/files/2021-01/nacionalni-program-zastite-zivotne-sredine-r.srbija.pdf>, 14. 4. 2026.
- „Објашњење у вези са смерницама за нефинансијско извештавање“, Република Србија, Министарство финансија. Интернет: <https://www.mfin.gov.rs/sr/dokumenti2-1/objanjenje-u-vezi-sa-smernica-za-nefinansijsko-izvetavanje-u-srbiji-1>, 14. 4. 2026.
- Orlitzky, Marc, Schmidt, Frank L., Rynes, Sara L., “Corporate Social and Financial Performance: A Meta-analysis”, *Organization Studies*, 24, 3, 2003, pp. 403–441.
- Петровић Томић, Наташа, „Одрживо пословање – Да ли су ЕСГ стандарди стубови отпорности новог модела пословања?“, *Банкарство*, 52, 2–3/2023, стр. 202–221, Интернет: doi: 10.5937/bankarstvo2303202P
- *Приручник*, Привредна комора Србије. Интернет: https://api.pks.rs/storage/assets/Prirucnik_Korak-po-korak-do-nefinansijskog-izvestaja.pdf, 10. 4. 2026.
- Primjena Uredbe EU-a o deforestaciji na proizvode koji nisu povezani s krčenjem šuma odgođena je do prosinca 2025. Интернет: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/hr/news/primjena-uredbe-eu-o-deforestaciji-na-proizvode-koji-nisu-povezani-s-krčenjem-suma-odgođena-je-do> , 15. 2. 2026.
- “Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on substantiation and communication of explicit environmental claims (*Green Claims Directive*)”, COM/2023/166 final, 22. 3. 2023.
- Radovanović, Goran, Miletić, Ljiljana, Karović, Slobodan, Dukić Mijatović, Marijana, Bubulj, Miloš, “Influence of National Culture in Companies with Different Ownership on Employees’ CSR Perception in a Developing Country: The Case of Serbia”, *Sustainability*, 14. 4. 2226, 2022. <https://doi.org/10.3390/su14042226>
- “Regulation (EU) 2017/821 of the European Parliament and of the Council of 17 May 2017 laying down supply chain due diligence obligations for Union importers of tin, tantalum and tungsten, their ores, and gold originating from conflict-affected and high-risk areas”, *OJ L* 130, 19. 5. 2017, pp. 1–20.
- “Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector”, *OJ L* 317, 9. 12. 2019, pp. 1–16.

- “Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088”, *OJ L* 198, 22. 6. 2020, pp. 13–43.
- “Regulation (EU) 2023/1115 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on the making available on the Union market and the export from the Union of certain commodities and products associated with deforestation and forest degradation and repealing Regulation (EU) No 995/2010”, *OJ L* 150, pp. 206–247.
- “Regulation (EU) 2023/956 of the European Parliament and of the Council of 10 May 2023 establishing a carbon border adjustment mechanism”, *OJ L* 130, 16. 5. 2023, pp. 52–104.
- “Regulation (EU) 2024/1781 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 establishing a framework for the setting of ecodesign requirements for sustainable products, amending Directive (EU) 2020/1828 and Regulation (EU) 2023/1542 and repealing Directive 2009/125/EC”, *OJ L*, 2024/1781, 28. 6. 2024.
- “Regulation (EU) 2024/1781 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 establishing a framework for the setting of ecodesign requirements for sustainable products, amending Directive (EU) 2020/1828 and Regulation (EU) 2023/1542 and repealing Directive 2009/125/EC”, *OJ L*, 2024/1781, 28. 6. 2024.
- Savić, Bojana, Dukić Mijatović, Marijana, Ivanišević, Andrea, Gračanin, Danijela, Ćirić Lalić, Danijela, “Mapping the Landscape of ESG Integration in Project-Oriented Workplaces”, *Tehnički vjesnik*, 32, 6, pp. 2396–2406.
- Stone, Deborah, “Beyond Moral Hazard: Insurance as Moral Opportunity”, in: Tom Baker, Jonathan Simon (eds), *Embracing Risk – The Changing Culture of Insurance and Responsibility*, The University of Chicago Press, Chicago & London, 2002, pp. 52–79.
- *Sustainable Products Initiative*, European Commission. Интернет: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12567-Sustainable-products-initiative_en, 5. 4. 2026.
- Uzelac, Ozren, Dukić Mijatović, Marijana, Stoiljković, Aleksandar, “Sustainable development and corporate social responsibility – Theoretical background and socio-economic context”, *Ekonomija – teorija i praksa*, 15, 4, pp. 153–165.

- „Закон о заштити животне средине“, *Службени гласник РС*, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 – др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011 – УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 – др. закон, 94/2024.
- „Закон о порезу на увоз угљенично интензивних производа“, *Службени гласник РС*, бр. 109/2025.
- „Закон о рачуноводству“, *Службени гласник РС*, бр. 73/2019 и 44/2021.
- „Закон о тржишту капитала“, *Службени гласник РС*, бр. 129/2021 и 109/2025.
- „Закон о порезу на емисије гасова са ефектом стаклене баште“, *Службени гласник РС*, бр. 109/2025.

5. ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

ЕСГ критеријуми представљају значајан инструмент унапређења одрживог и одговорног пословања, који све више добија на значају у правним системима савремених држава. ЕУ је развила свеобухватан нормативни оквир који обухвата нефинансијско извештавање, климатску политику и одрживо финансирање, с циљем повећања транспарентности и унапређења квалитета информација доступних инвеститорима и другим заинтересованим странама. Анализа релевантног правног оквира ЕУ, показује да постоји јасна тенденција ка стандардизацији извештавања и проширењу обавеза на већи број привредних субјеката. Посебан значај имају Директива о корпоративном извештавању о одрживости (CSRD), Европски стандарди извештавања о одрживости (ESRS), као и механизми попут СВАМ-а и таксономије, који доприносе интеграцији принципа одрживости у пословне активности. Република Србија, у процесу усклађивања са правом ЕУ, постепено уводи ЕСГ стандарде у своје законодавство. Увођењем нефинансијског извештавања и развојем прописа у области заштите животне средине направљени су значајни кораци ка имплементацији европских стандарда. Ипак, даљи напредак захтева унапређење правног оквира и доследнију примену постојећих прописа у пракси. Може се закључити да ЕСГ регулатива има значајан утицај на трансформацију пословног окружења, подстичући привредне субјекте да у своје активности интегришу аспекте одрживости. Њена даља примена зависиће од степена усклађености са правом ЕУ, као и од способности привредних субјеката да се прилагоде новим регулаторним захтевима.

CHALLENGES OF HARMONISING DOMESTIC LEGISLATION WITH EUROPEAN UNION LAW IN THE FIELD OF ESG CRITERIA IMPLEMENTATION

Marijana DUKIĆ MIJATOVIĆ, Andrea IVANIŠEVIĆ*

Abstract: ESG criteria (*Environmental, Social, and Governance*) are important instruments of sustainable, transparent, and responsible business practices in modern legal and economic systems. In European Union (EU) law, ESG standards have developed within a comprehensive normative framework that includes non-financial reporting, climate policy, and sustainable financing. Of particular importance are the regulations governing obligations to disclose information on environmental, social, and corporate governance impacts, as well as mechanisms for encouraging green investments. The paper analyses the ESG criteria in EU law and the challenges of harmonising the Republic of Serbia's legislation with the *EU acquis*. The paper points to the need for further harmonisation of the domestic legal framework, especially in transparency and accountability of economic entities, as well as the practical challenges associated with implementing the regulations, including limited institutional capacities and the need to strengthen supervision. ESG regulations are important factors in the European integration process and in improving the competitiveness of the Republic of Serbia's economy.

Keywords: ESG criteria, EU, non-financial reporting, sustainable finance, climate policy, harmonisation of legislation, Republic of Serbia.

* Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad. E-mail: marijana.mijatovic@uns.ac.rs. ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1327-0889>; Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad. E-mail: andrea@uns.ac.rs. ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3342-7257>